

TYÖELÄMÄ- JA TASA- ARVOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2007 vp

Hallituksen esitys laiksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 5 ja 11 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä syyskuuta 2007 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 5 ja 11 §:n muuttamisesta (HE 78/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Pasi Järvinen, työministeriö

- koulutus- ja työvoimapolitiittinen sihteeri Sanna Siekkinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- työvoimapolitiittinen asiamies Heikki Taulu, Akava ry
- koulutusasiamies Veli-Matti Lamppu, Suomen Yrittäjät ry
- erityistutkija Pekka Stenholm.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry ja Elinkeinoelämän keskusliitto EK.

HALLITUKSEN ESITYS

Starttirahakokeilussa työvoimatoimisto on voinut myöntää työllistämistukea starttirahana muullekin yrittäjäksi ryhtyvälle kuin työttömälle työnhakijalle. Kokeilua koskeva väliaikainen säännös on voimassa vuoden 2007 loppuun saakka. Starttirahajärjestelmän laajennus ehdotetaan vakinaistettavaksi ottamalla julkisesta työvoimapalvelusta annettuun lakiin pysyvä

säännös starttirahan myöntämisestä henkilöasiakkaalle. Lisäksi starttirahan enimmäiskesto pidennettäisiin 10 kuukaudesta 18 kuukauteen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2008 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulevaksi voimaan vuoden 2008 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Tutkimusten mukaan starttirahan avulla on tehty mahdolliseksi monen yrityksen toiminnan aloittaminen ja nopeutettu toiminnan käynnistymistä. Vaikka yrittäjät ovat kritisoineet starttirahan pienuutta ja kokonaiskeston lyhyyttä, sillä on koettu olevan tärkeä yrittäjyyteen kannustava vaikutus. Se on nähty henkiseksi tueksi ja osoitukseksi julkisen sektorin halukkuudesta tukea yrittäjyyttä.

Starttirahakoikeilun vakinaistaminen tukee hallitusohjelman tavoitetta madaltaa kynnystä siirtyä palkkatyöstä itsenäiseksi yrittäjäksi. Yrittäjyyden ja palkkatyön vuorottelu on osa yhä useamman yksilön urakehitystä, eikä yrittäjyyttä enää nähdä työuran päätepisteenä tai perinteisestä palkkatyöstä irrallisena ilmiönä. Yhteiskunnan näkökulmasta on oleellista, että yksilön panos voidaan tarkoituksenmukaisella tavalla hyödyntää työmarkkinoilla.

Starttirahoituksella on saatu aikaan hyviä tuloksia. Starttirahalla perustettujen yritysten eloonjäämisaste on parempi kuin muiden yritysten. Yli puolet starttirahaa saaneista yrittäjistä haki starttirahalle jatkokautta. Jatkokautta saaneiden yrittäjien mielestä jatkokaudella kyettiin edistämään yritystoiminnan vakiintumista. Koska jatkokauden myöntäminen perustuu harkintaan, starttirahan maksimiaika voidaan enimmäiskeston pidentämisen jälkeenkin kohdentaa sitä eniten tarvitseville starttirahayrittäjille.

Starttirahan enimmäiskestoa pidennettäessä olennaista on varmistaa starttirahajärjestelmän kaksivaiheisuuden toimivuus. Kaksivaiheisuus on koettu hyödylliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi niin yrittäjien kuin starttirahajärjestelmänkin kannalta. Väliarvioinneilla voidaan tarjota

starttirahayrittäjälle mahdollisuus saada asiantuntija-apua ja lisätä tietoisuuttaan yritystoimintansa vahvuuksista, heikkouksista ja tulevista kehittämissuunnista. Väliarvioinneissa tulee korostaa toimeentuloturvan jatkotarpeen ohella myös aloitetun yritystoiminnan eloonjäämis- mahdollisuuksia (markkinoiden kehittymistä, asiakaspohjan laajentamista, yritystoiminnan siihenastista taloudellisuutta jne.). Valiokunta korostaakin väliarviointien tärkeyttä myös starttirahan enimmäiskeston pidentämisen jälkeen.

Määrärahojen riittävyys

Vuonna 2007 TE-keskukset ovat käyttösuunnitelmissaan varanneet starttirahaan työllistämistukea noin 29 milj. euroa. Lisäksi työmarkkinatukea arvioidaan käytettävän starttirahoihin noin 4,4 milj. euroa. Starttiraha on samalla momentilla (34.06.51) kuin kaikki muutkin työhallinnon aktiiviohjelmiin ja työvoimapalvelujen hankintaan tarkoitetut määrärahat. Työministeriö jakaa määrärahat TE-keskuksille, jotka viime kädessä päättävät, minkä osan määrärahoista ne käyttävät starttirahaan. Asiakkailla ei ole ns. subjektiivista oikeutta starttirahaan, vaan myönteisiä päätöksiä tehdään käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. Työllisyysmäärärahoja lisätään yleensä budjettivuoden aikana vain, jos työllisyystilanne olennaisesti heikkenee, mutta ei hakemusten määrän perusteella.

Starttirahan hakijoiden määrä vaihtelee vuosittain ja alueittain, joten työvoimatoimistojen on vaikea suunnitella työllisyysmäärärahojen käyttöä siten, että kaikki tukikelpoiset hakijat saisivat täysimääräisen starttirahan riippumatta siitä, missä vaiheessa vuotta hakemus jätetään. Viime vuosina työhallintoa on useaan otteeseen arvosteltu siitä, että osa työllisyysmäärärahoista on jäänyt käyttämättä, vaikka tarpeita niille olisi ollut. Kuluvana vuonna työvoimahallinto on tämän estämiseksi ryhtynyt toimiin määrärahojen täysimääräisen käytön turvaamiseksi sitomalla valtaosan määrärahoista jo alkuvuodesta. Tä-

män seurauksena määrärahojen riittävydessä loppuvuoden tarpeisiin on syntynyt ongelmia.

Saadun selvityksen mukaan tänä vuonna on määrärahojen riittämättömyyden vuoksi tehty kuuden TE-keskuksen alueella yhteensä 66 kielteistä starttirahapäätöstä ja kahdeksan TE-keskuksen alueella yhteensä 91 kielteistä jatkopäätöstä. Jos kaikille kielteisen päätöksen saaneille hakijoille olisi tehty myönteinen kuuden kuukauden päätös ja kielteisen jatkopäätöksen hakijoille myönteinen neljän kuukauden jatkopäätös, määrärahoja olisi tarvittu lisää noin 450 000 euroa. Lisäksi yhdeksän TE-keskusta arvioi, että niiden alueella osa hakijoista ei ollut jättänyt hakemustaan kuultuaan määrärahatilanteesta. Starttirahaa tiedustelleista osa on lykännyt yritystoiminnan aloittamista myöhempään ajankohtaan starttirahan saadakseen ja osa on aloittanut yritystoiminnan ilman starttirahaa.

Valiokunta pitää starttirahajärjestelmää hyvänä tapana työllistää. Se tukee myös hallitusoh-

jelman tavoitetta suunnata työllistämistoimia yksityiselle sektorille. Valiokunta pitää ongelmallisena tilannetta, jossa määrärahojen riittämättömyys johtaa tukikelpoisten hakemusten hylkäämiseen ja vaikeuttaa siten starttiyritysten käynnistymistä tai niiden toiminnan jatkamista.

Valiokunta pitää tärkeänä, että starttiraha myönnetään sen saantiedellytykset täyttävälle hakijoille. Tämä edellyttäisi starttirahoihin tarkoitettua määrärahan muuttamista joustavamaksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus selvittää, miten starttirahoihin tarkoitettu määräraha voidaan budjetoida siten, että se joustaa tukikelpoisten hakemusten määrän mukaan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 8 päivänä marraskuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Arto Satonen /kok	Jari Larikka /kok
vpj.	Jukka Gustafsson /sd	Markus Mustajärvi /vas
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Katja Taimela /sd
	Susanna Haapoja /kesk	Tarja Tallqvist /kd
	Anna-Maja Henriksson /r	Jyrki Yrttiaho /vas
	Merja Kuusisto /sd	vjäs. Juha Rehula /kesk.
	Esa Lahtela /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.